

Teemalähtöinen opetus valmistavassa luokassa

Elina Lintu

Miksi?

Teemälähtöisessä opetuksessa on tiettyjä etuja ainejakoiseen opetukseen verrattuna valmistavaa opetusta ajatellen. Opetus mahdollistaa sanojen opettamisen siten, että sanastoa käsitellään monipuolisesti (Nissilä, 2010) ja myös opetuksen sisältöjä syventäen. Aluksi oppilaat opettelevat uusia sanoja, jotka liittyvät johonkin tiettyyn, laajempaan oppisisältöön. Oppilaille voidaan opettaa uusia asioita helpommin, kun heillä on joitakin tukisanoja, joiden avulla uuteen sisältöön on helpompi tutustua (esim. Alanen, 2000). Teemaopiskelu siis tarjoaa parhaimmillaan haasteita eri vaiheissaan kaiken tasoisille oppilaille ja mahdollistaa myös sen, että oppilaat etenevät eri tahtiin opinnoissaan: joku oppilaista voi keskittyä enemmän sanatason tehtäviin toisen harjoitellessa jo vaativampia taitoja, kuten opitun asian selittämistä omin sanoin suomeksi.

Toinen ilmeinen hyöty teemaopetuksesta on, että oppilaat oppivat teemojen kautta enemmän itseohjautuvuutta ja jokaiselle riittää mielekästä tekemistä. Aluksi on toki tarpeen harjoitella yhdessä taitoja, joita teemaopetuksessa tarvitaan (tiedonhaku netistä omalla äidinkielellä tai suomeksi, kääntäjien käyttö, parin kanssa tehtävien tekeminen jne.), mutta pikkuhiljaa oppilaat oppivat näitä tärkeitä taitoja.

Miten?

Aivan aluksi minulla on teeman suunnittelussa mukana valmistavan opetuksen opetussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma sekä suomi toisena kielenä opetuksen tukimateriaali (VOPS, 2015; OPS, 2014; Opetushallitus). Opetuksen sisällölliset tavoitteet laadin katsomalla opetettavien aineiden keskeisiä sisältöjä. S2-tukimateriaalista löytyvän Kehittyvän kielitaidon asteikon avulla avaan itselleni kielitaidon tavoitteita ja mietin, mitä taitoja on syytä harjoitella.

Valitsen sisältöjä OPS:sta ja mietin, miten mitäkin sisältöä voisi käsitellä niin, että jakson aikana toteutuvat monipuoliset opetus- ja oppimistavat. Käytän hyväkseni minulla käytössä olevia oppikirjoja ja verkkomateriaaleja, ja mietin, miten esimerkiksi kuvataiteen voi yhdistää järkevällä tavalla osaksi opetusta. Mietin myös, missä kohtaa oppilaat opiskelevat itsekseen, mitä asioita opiskellaan yhdessä, mitkä tehtävät tehdään yhdessä tai parin kanssa, ja miten saisimme aihekokonaisuuteen mukaan jonkin yhteistyöprojektin muiden luokkien kanssa. Yhteistyöprojekteina on ollut muun muassa ravintolan pitäminen alkuopetuksen oppilaille (ruokajakso), pehmoeläinlääkärinä toimiminen (ihmisjakso) ja opettajana toimiminen rinnakkaisluokan oppilaille.

Mietin myös, miten valmistavan OPS:n tavoitteet autenttisiin teksteihin tutustumisesta ja erilaisten kääntäjien, sanakirjojen tai kuvien käyttämisestä oppimisen tukena toteutetaan. Kuinka omien tietojen osoittaminen esimerkiksi kuvien ja videoiden avulla toteutuu? Miten ja missä vaiheessa tutustumme erilaisiin kirjallisuudenlajeihin?

Arviointi?

Suunnittelen opetukseen jo etukäteen tehtävät monipuolisesti siten, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan monin tavoin. Kirjoitamme yhdessä oppilaiden kanssa listan opiskeltavista asioista. Listalta rastitetaan tehtävät sitä mukaa, kun niitä on tehty. Merkitsen tunneilla ylös Helmi-järjestelmään positiivista palautetta, kun oppilas on oppinut jonkin asian tai osoittanut muuten hyvää osaamista suomen kielessä. Näin minun on helpompi seurata oppilaan kehitystä. Sanakokeita pidin alkuvuodesta sanastosovellus Quizletissa, nyt keväällä enemmänkin

perinteisten kokeiden omaisesti, koska muuten luokassamme on tällaisia kokeita hyvin vähän. Oppilaat kuitenkin tarvitsevat mahdollisesti tulevaisuudessa tätä kokemusta. Olen myös keskustellut yksitellen oppilaiden kanssa tehdyistä töistä jakson päätteeksi.

Onko teemaopetuksen suunnittelu työlästä?

Yhden teeman suunnitteluun kuluu muutama tunti aikaa. Ensimmäisellä kerralla enemmänkin, mutta suunnitteluakin oppii tekemään nopeammin. Kun suunnitelmat on tehty hyvin, on kuitenkin seuraavien viikkojen (teeman kesto on ollut n. 3–6 viikkoa) ohjelma tiedossa hyvissä ajoin, mikä vapauttaa aikaa jokapäiväiseltä suunnittelulta. Iltapäiviin jää suunnittelusta lähinnä teeman tehtävien materiaalin etsiminen kirjoista ja netistä, ellei sitä ole kerännyt jo suunnitteluvaiheessa. Tätä työtä helpottaa myös vuosien mittaan kaappeihin kerääntyneet valmiit materiaalit.

Ongelmia?

Aika. Teematkaan eivät ratkaise aikapulaa, joka valmistavassa opetuksessa on. Yritän pitää opiskelun kiireettömänä ja teemat auttavat siinä, mutta jatkuvasti tasapainottelen asioiden läpikäymisen ja asioiden opiskelun välillä: jos käyn paljon asioita läpi, minusta saattaa tuntua, että olen tehnyt työni hyvin, mutta oppilaat eivät välttämättä muista asioista juuri mitään. Koen, että teemojen kautta toteutetaan enemmän suomi toisena kielenä opetussuunnitelmaa kuin yleistä opetussuunnitelmaa. Usein mietin, käsittelemmekö tarpeeksi sisältöjä, kun syvennymme joihinkin asioihin pidemmän aikaa. Tämä lienee kuitenkin opetustyylistä riippumatta valmistavan luokan opettajaa vaivaava dilemma.

Kuinka alkuun?

- Aloita tutustumalla vielä kerran opetussuunnitelmiin.
- Valitse teema, jonka käsittelyaika on n. 4–6 viikkoa. Kokoa ensin listalle opetettavaksi keskeisimmät sanat, fraasit ja sisällöt. POPS:n keskeisimmistä sisällöistä saa apua tähän.
- Mieti, mikä kielioppiasia tähän jaksoon soveltuu erityisen hyvin. Kiinnitä jo valmiiksi kielioppiasiatkin tiettyihin kokonaisuuksiin, jolloin opetus pysyy paremmin hallinnassa.
- Suurin ongelma yleensä on se, että teemaan haluaa liittää kaiken sen ihanan, mikä mieleen tulee. Karsi ja rajoita. Myös matkan varrella saattaa tulla mieleen mitä hienompia ideoita, mutta mieti, miten niiden toteuttaminen vaikuttaa teeman keston. Toteutatko nyt, ensi vuonna vai toteuttavatko nopeimmat oppilaat ne lisätyönään?
- Mieti, miten ja mitä arvioit.
- Mieti ryhmäsi mukaan, miten teeman sisällä voi hyödyntää tai opettaa esimerkiksi teknologiataitoja tai tiedonhakua kirjoista. Kirjaa nämäkin tehtävät itsellesi ylös.
- Etsi oppilaille myös omankielistä materiaalia verkosta opetettavasta aiheesta. Opeta oppilaita etsimään materiaalia opiskelun tueksi jatkossakin.

Lähteet:

Alanen R. (2000). Vygotsky, VanLier ja kielen oppiminen: sosiokulttuurinen viitekehys kielellisen tietoisuuden ja vieraan kielen oppimisen tutkimuksessa. Teoksessa P. Kalaja & L. Nieminen (toim.) Kieli koulussa – kielikoulussa (s. 95–120). AFinLAN vuosikirja 2000. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja no. 58. Jyväskylä.

Nissilä L. (2010) Suomi toisena kielenä valmistavassa opetuksessa. Teoksessa M. Päivärinta ja L. Nissilä (toim.), Perusopetukseen valmistava opetus – opetussuunnitelmatyöstä käytäntöön (s. 62–78). Opetushallituksen oppaat ja käsikirjat 2010:7. Sastamala.

Opetushallitus. OPS 2016 suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tukimateriaalit. Edu.fi

POPS (2014). Perusopetukseen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.

VOPS (2015). Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Helsinki: Opetushallitus